

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ПРИ АКТИВІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНОГО СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

THE ORGANIZATION OF THE BLENDED LEARNING IN CASE OF THE ACTIVATION OF THE ENGLISH VOCABULARY STOCK OF THE STUDENTS OF THE NON-LANGUAGE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Предметом дослідження є критичний аналіз системи змішаного навчання як методики навчання іноземним мовам студентів вищих закладів освіти. Окреслено предметне поле й визначені проблемні питання, з якими стикається викладач у процесі організації та впровадження змішаного навчання, а також зазначені переваги інтернет-платформ, які сприяють якіснішому засвоєнню лексичної бази. Удосконалення лексичних навичок студентів немовного вищого закладу освіти продуктивніше за умови об'єднання відомих і нових лексичних одиниць у системні семантичні угруповання відповідно до встановлених методичних та ергономічних правил, визначених функціональними можливостями інтернет-додатків. До найактуальніших методологічних завдань, зумовлених сучасною ситуацією, належить органічне поєднання новітніх форм онлайн-навчання та спілкування з класичними академічними методами й формами навчального процесу вищої школи без втрати конструктивного потенціалу кожного з них.

Оскільки розширення словникового запасу й поглиблення знань у галузі іншомовної лексики є довготривалим динамічним процесом різного ступеню складності й інтенсивності, то особливо важливим фактором під час навчання лексики є психоемоційний фон: довіра, доброзичливість, розкутість, зацікавленість, невимушеність між учасниками навчального процесу як за функціональною горизонталлю (студент – студент), так і вертикаллю (студент – викладач) і формування когнітивної мотивації засобами й інструментами інтернет-платформ.

Указано, що навчальні завдання моделюються за законами дидактики й повинні адекватно відбивати й урахувати конкретну специфіку поточної ситуації в онлайн-просторі. Правильно організована й систематизована робота з розвитку навичок та усвідомленого використання лексики в різних формах усного й письмового мовлення на прогресивних інтернет-платформах, зокрема My English Lab, British Council i Memrise, сприяє зберіганню та поповненню активного словникового запасу, збільшенню кількості слів та їхньому успішному використанню в комунікаційних процесах.

Ключові слова: змішане навчання, словниковий запас, іноземна мова, навчаль-

ний процес, лексична одиниця, форма навчання.

The subject of the research is a critical analysis of the system of blended learning as a method of teaching foreign languages of students of higher education institutions. The subject field is outlined and the problematic issues faced by the teacher in the process of organizing and implementing blended learning are identified, as well as the advantages of Internet platforms that contribute to better learning of the English lexical base are stated. Improving the lexical skills of non-language higher education students is more productive by combining known and new lexical units into systematic semantic groups in accordance with certain methodological and ergonomic rules, defined by the functionality of Internet applications. The most relevant methodological tasks due to the current situation include an organic combination of the latest forms of online learning and communication with classical academic methods and forms of higher education, without losing the constructive potential of each of them. Since the expansion of vocabulary and deepening knowledge in the field of foreign vocabulary is a long-term dynamic process of varying complexity and intensity, a particularly important factor in learning vocabulary is the psycho-emotional background: trust, friendliness, looseness, interest, informality between the participants of the educational process both functional horizontally (student – student) and vertically (student – teacher) and the formation of cognitive motivation by means of Internet platforms' tools. It is stated that educational tasks are modelled according to the laws of didactics and should adequately reflect and take into account the specifics of the current situation in the online space. Properly organized and systematized work on the development of skills and conscious use of vocabulary in various forms of oral and written speech on advanced Internet platforms, including My English Lab, British Council and Memrise, helps to store and replenish active English vocabulary, increase the number of words and their successful use in communication processes.

Key words: blended learning, vocabulary, foreign language, educational process, lexical unit, form of education.

УДК 378.147.227

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/33-1.17>

Мойсеєнко С.М.,

канд. філол. наук,
доцент кафедри англійської мови
технічного спрямування № 1
Національного технічного університету
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

Лісецький К.А.,

старший викладач кафедри англійської
мови технічного спрямування № 1
Національного технічного університету
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

Лисенко Т.П.,

старший викладач кафедри англійської
мови технічного спрямування № 1
Національного технічного університету
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Однією з актуальних проблем вивчення англійської мови є навчання іншомовній професійній лексиці, яка має свою специфіку й цілком природно має свої проблеми. Форми навчання лексиці як іншомовної компетенції не є статичними, а знаходяться в безперервній зміні відповідно до динаміки багатьох скла-

дових частин самого навчального процесу в закладі вищої освіти (далі – ЗВО). Потужними темпами відбувається інформатизація, діджиталізація та глобалізація іншомовної освіти. Передові технології інтернет-навчання впевнено інтегруються в освітній процес, суттєво доповнюють методологічний і методичний інструментарій і дозволяють істотно

підвищити якість і продуктивність засвоєння матеріалу. Досить успішним виявилось використання програм My English Lab, British Council і Memrise для вивчення англійської мови технічного спрямування в Національному технічному університеті України (далі – НТУУ) «КПІ ім. Ігоря Сікорського».

Аналіз останніх досліджень і публікацій і виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Під час вивчення іноземних мов тема формування словникового запасу – одна з найважливіших. Опанувати словниковим багажем і знати граматичні правила щодо його застосування – це і є завдання мінімум кожного, хто прагне до результативного вивчення нерідної мови або ж прагне цьому навчити. Значний словниковий запас допомагає не тільки свідомо оперувати лексичними значеннями, а й відшукувати необхідні семантичні контексти, формувати смисловий горизонт задля уможливлення порозуміння з іншими учасниками комунікації. Створення лексичної бази можна порівняти з фундаментом, на якому тримається вся мовна підготовка. Це впливає на прискіпливість пошуку оптимальних форм і методів змішаного навчання лексичним одиницям. У світлі розвитку новітніх інформаційних технологій і необхідності вдосконалення дистанційних форм навчання в умовах карантинних заходів через загрозу COVID-19 усе більшої актуальності набуває використання потенціалу таких форм з огляду на миттєвий доступ до інформаційних потоків, мультимедійність і інтерактивність.

Різні аспекти викладання англійської мови з використанням змішаного навчання вивчали вітчизняні науковці, педагоги й лінгвісти. Зокрема, Л.В. Горбатюк [1] у своїх методологічних пошуках приділяє значну увагу використанню мобільних додатків у формуванні іншомовної лексичної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей, А.А. Щеглова [2] викладає особливості використання проєктної методики для формування та розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів в умовах змішаного навчання, К.Л. Бугайчук [3] у своєму дослідженні аналізує зміст та ознаки поняття «змішане навчання», виділяє два підходи до його розуміння: вузький і широкий, здійснює узагальнену класифікацію моделей змішаного навчання, а також пропонує стратегічні етапи його впровадження в діяльність закладів вищої освіти. О.І. Безлюдний [4] розглядає в компаративістському ключі досвід використання технології змішаного навчання на заняттях з англійської мови в закладах вищої педагогічної освіти. І.В. Швецова [5] обґрунтовує необхідність впровадження змішаного навчання в процес викладання англійської мови за професійним спрямуванням. О.В. Коротун [6] осмислює сутнісні характеристики методологічних засад змішаного навчання в умовах вищої освіти.

Мета статті – комплексно й системно дослідити практику впровадження змішаних форм навчання з метою активізації словникового запасу в студентів немовних спеціальностей закладів вищої освіти, виявити потенціал, основоположні принципи й головні умови організації змішаного навчання.

Виклад основного матеріалу. Систему змішаного навчання можна вважати однією з найперспективніших методик навчання іноземним мовам професійного спрямування. Вона формується в межах традиційного комунікативного підходу, однак бере на озброєння новітні досягнення інформаційно-комп'ютерних форм навчання. Структурно в системі змішаного навчання можна виокремити три взаємопов'язані складові частини: 1. Класичне аудиторне навчання: викладач – студент (група). 2. Традиційне самостійне опанування студентами навчального матеріалу. 3. Онлайн-навчання (online collaborative learning) – дистанційне заняття в режимі онлайн.

Лексика є центральною частиною мови, що називає, формує і передає значення будь-яких об'єктів, явищ об'єктивного світу. Удосконалення лексичних навичок студентів немовного ЗВО можливе шляхом об'єднання раніше засвоєних і нових лексичних одиниць у системні семантичні угруповання – семантичні поля – та використання їх для кількісного та якісного збагачення словникового запасу студентів, що забезпечує, по-перше, точність вибору тієї чи іншої лексичної одиниці для вираження думки, по-друге, правильну сполучуваність лексичних одиниць відповідно до мовної норми, по-третє, безпомилкове вживання лексики семантичних полів у різних контекстах, по-четверте, «усвідомленість», автоматизованість, міцність і гнучкість мовних навичок, по-п'яте, збільшення активного словникового запасу студентів [1].

У процесі навчання англійській мові збагачується як активний, так і пасивний словниковий запас, водночас лексика може переходити як із пасивного словникового запасу в активний, так і з активного в пасивний. Цілком природно, що якась частина лексики зникає з оперативної пам'яті. Як показує досвід, найчастіше слова забуваються протягом 24 годин після заняття, тому так важливо дати домашнє завдання на закріплення нових слів. Але й пізніше в разі недостатнього закріплення нової лексики процес забування триває. Правильно запланована, організована й систематизована робота з розвитку навичок різноманітного використання лексики в різних формах усного й письмового навчання дозволяє зберігати й поповнювати активний словниковий запас, мінімізувати процес забування.

Під час досягнення головної мети вивчення іноземної мови – формування та розвитку іншо-

мовної комунікативної компетенції – надважливим завданням є опанування лексики іноземної мови «в плані семантичної точності, синонімічного багатства, адекватності й доречності її використання».

Розвиток лексичних навичок здійснюється поетапно. Н.Д. Гальскова й Н.І. Гез розглядають три основних етапи: ознайомлення з новим матеріалом (включаючи семантизацію), первинне закріплення, розвиток навичок і вмінь; використання лексики в різних формах усного й письмового спілкування.

Розглянемо ключові фактори, які зумовлюють формування мовленнєвих навичок і використання лексичного запасу:

1. Аудіювання є головним методичним прийомом, що застосовується для засвоєння лексичних одиниць і дозволяє адаптуватися до темпу й вимови співрозмовника, яке передує безпосередньо комунікативним процесам і є не менш важливим, ніж опанування граматичними правилами й нормами.

2. Граматична точність мови має надзвичайне значення в процесі мовленнєвої взаємодії. Носії мови в побутовому спілкуванні часто нехтують граматичними правилами й допускають значну кількість помилок, однак у разі потреби в уточненні думки абсолютно спокійно можуть перефразувати висхідну думку й без проблем донести до партнера по комунікації основну ідею свого мовлення. У той час, як помилка, допущена не носієм мови, часто стає причиною непорозуміння через недосконалість саме граматичної культури.

3. Фонетична культура вимагає враховувати особливості вимови, зумовлені впливом рідної мови, – акцент, що є фактором спотворення аутентичної мелодики мови, що вивчається. Такий фактор є найпоширенішим і проблематичним. У зв'язку з особливостями вимови звукового ряду не носії мови часто в повному обсязі не здатний продублювати вимову слів із не характерним для рідної вимови звучанням. Мінімізація впливу акценту можлива за умови систематичного відпрацювання інтонаційних аспектів тих слів, які мають унікальне поєднання звуків.

4. Формування правильного й доречного контекстуального використання лексичних одиниць.

Отже, традиційно в методиці навчання іноземним мовам вирізняють активний і пасивний словник відповідно до продуктивних (говоріння та письмо) й «пасивних» (аудіювання та читання) видів мовленнєвої діяльності. Таким чином, ураховуючи зазначені чинники, що зумовлюють розвиток комунікативних навичок, можна ствердно заявити, що за умови збільшення обсягу словникового запасу (як активної, так і пасивної його форм) і засвоєння граматичного матеріалу подолання мовного бар'єра під час спілкування іно-

земною мовою може бути здійснено виключно під час безпосередньої комунікації взагалі й особливо з використанням потенціалу саме дистанційних технологій, зокрема платформ Memrise, British Council і My English Lab [2]. Для визначення пріоритетних платформ нами був використаний метод експертної оцінки. Експертами виступили найкращі за рейтингом представники професорсько-викладацького складу кафедри англійської мови технічного спрямування № 1 НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», які оцінювали інтернет-платформи за такими критеріями: доступності й зручності в користуванні; ступеню тематично-змістовного наповнення ресурсу навчальним матеріалом; властивості сервісу оцінювати поточну результативність та успішність; методичної конструктивності презентації матеріалу.

Memrise – це перспективна інтерактивна навчальна платформа, що використовує зразки відповідей як елемента навчання. Цей додаток передбачає тематично-змістове наповнення курсу користувачами, тобто курс може бути адаптований викладачем під будь-яку навчальну програму. Специфічною особливістю Memrise як інтернет платформи для вивчення іноземної мови є пріоритетне використання принципу гри. Платформа зосереджена на вивченні слів і фраз, які зазвичай використовуються в розмовній мові, шляхом створення асоціацій і зв'язків між рідною мовою та іноземною. Для пришвидшення опанування студентами новою лексикою впроваджується технологія інтервальних повторювань. Інтервальне повторення (spaced repetition) – це техніка утримання лексичних одиниць у пам'яті, яка полягає в повторенні нового навчального матеріалу за визначеним, постійно зростаючим інтервалом. Інтервальне повторювання не передбачає механічне заучування на пам'ять словникового запасу без розуміння, без протиставлення мнемоніці. Формула інтервального повторення $y = 2x + 1$, де y – день, коли інформація починає забуватися, процес забування йде поступово й дорівнює y дням, x – це останній день повторення після заучування (рис.1). Потенціал інтервалу дорівнює нескінченності. Інтервальне повторення використовує систему текстових стандартів [10].

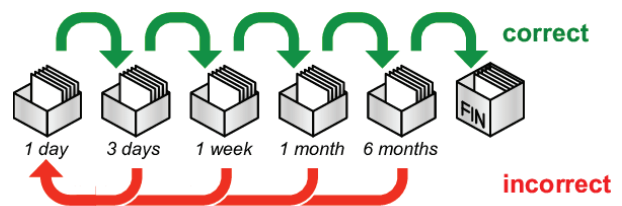

Рис. 1. Інтервальне повторення

Memrise використовує систему введення матеріалу за допомогою створення алгоритму:

текстовий стандарт – питання – відповідь. Коли настає час для повторення матеріалу, програмою пропонується один варіант текстового стандарту («питання»), а студент повинен запропонувати власну відповідь. Після цього він дивиться на правильний варіант відповіді й перевіряє себе, фіксуючи в програмі результат успішності запам'ятовування у вигляді оцінки. Програма використовує інтервал повторень відповідно до формули.

Додаток Memrise поділяється на два основні розділи: “Learn” і “Review”. Розділ “Learn” складається з “Words and Phrases” і “Learn Grammar”, а “Review” містить такі підрозділи: “Classic review”, “Speed Review”, “Difficult words”, “Learn with Locals”, “Pronunciation” і “Listening skills”.

Функціональність Memrise розкривається в таких можливостях:

- питання / відповіді можуть бути у вигляді звукового файлу чи малюнка, чим активізуються аудіальні й візуальні канали сприйняття;
- автоматичне створення перевернутих пар текстових стандартів або велику кількість перехресних пар текстових стандартів із бази даних уможливорює поліваріативність, не повторюваність, новизну завдань;
- презентація додаткової інформації різного характеру (наприклад, статистики) змістовно наповнює мовні форми;
- можливість звернення до власного життєвого досвіду, злободенних та актуальних проблем у навчанні;
- запитання формуються в таких форматах, як множинний вибір (Multiple choice) і заповнення прогалін (Fill in the gaps);
- у ході занять складні слова з'являються все частіше, тоді як слова, які вже засвоїлись, замінюються на нові;
- можливість планування інтенсивності й складності щоденного заняття – скільки слів чи фраз потрібно вивчити протягом дня. Якщо цілі не досягнуто, то програмою надсилається нагадування;
- конкуренція та підрахунок балів є додатковою мотивацією для студентів;
- включення учасників в онлайн-спільноту.

Значна кількість вправ платформи Memrise передбачає вивчення нових лексичних одиниць під час перегляду відео, прослуховуванні аудіо й вибору правильних відповідей на будь-які завдання. Так, зокрема, кожен рівень “Words and Phrases” починається з вивчення нових слів. Студенти виконують різні завдання зі словником щодо виконання перекладів з однієї мови на іншу й навпаки, прослуховують аудіокліпи й впорядковують слова за різними ознаками: морфологічними, лексичними, семантичними, граматичними тощо, а також при звичаються до аутентичної вимови й

самі вчать правильно вимовляти слова й фрази. Вони також працюють із короткими останніми й найпопулярнішими відеокліпами з носіями мови, щоб вивчити найновіші вирази й осучаснити власний лексичний запас.

Платформа дозволяє студентам переглядати всі слова, які вивчаються, на різній швидкості візуальної демонстрації. У “Speed Review” необхідно дати відповідь на запитання якомога швидше (час на кожну відповідь є обмеженим). На виконання завдання надається лише три спроби. Швидкість є важливим параметром, який показує, наскільки добре студенти запам'ятали слова під тиском, що відбиває глибину вивчення матеріалу.

Додаток також дає можливість перегляду слів, в яких студенти допускають найбільше помилок, і самостійного позначення слів, які є важкими для запам'ятовування, з метою подальшого глибшого їх доопрацювання.

Отже, інтернет платформа Memrise – це оптимальний інструмент збільшення словникового запасу та його вдосконалення за допомогою сучасних технологій у вищій школі. Вона найкраще підходить для початківців і тих, хто хоче отримати навички розмови, доповнюючи курс вивчення іноземної мови з викладачем в умовах дистанційного режиму навчання. Її органічно доповнює більшого ступеня складності онлайн платформа British Council.

Пріоритетом платформи є використання численних англомовних ресурсів (відео, мобільні додатки, ігри, вправи з аудіювання) для закріплення та активізації словникового запасу студентів немовних спеціальностей ЗВО.

Слід зазначити, що лексичні вправи на платформі поділені за двома рівнями складності – Beginner to pre-intermediate та Intermediate to upper intermediate – та численними темами (22 пропозиції), що дозволяє диференційовано опрацьовувати матеріал залежно від рівня підготовки студентів.

Так, вправи тематичної групи “Air travel” дозволяють не лише вивчити нову англомовну лексику, а й вдосконалити навички аудіювання та письма студентів, закріпити нові лексичні одиниці й брати активну участь у різноманітних мовленнєвих ситуаціях віртуального простору [11].

Таким чином, дистанційна платформа British Council уможливорює виконання інтерактивних лексичних вправ для вдосконалення лексичної компетентності, аудіювання та правопису англомовної лексики із численних тематичних завдань. Ця платформа найбільш успішно реалізує рівневий підхід навчання англійській мові (відкриття, виживання, рубіжний, просунутий, автономний, компетентний).

Досить прогресивною інтерактивною платформою змішаного навчання є My English Lab. Ключовим завданням цієї платформи є формування

лексичної компетентності як певного запасу лексичних одиниць і правил їх застосування в мовленні й письмі.

My English Lab є інноваційною дистанційною платформою, що об'єднує велику кількість різновидів навчальної діяльності, присвяченої вивченню англійської мови в нестандартних форматах; забезпечує індивідуалізацію зворотного зв'язку; дозволяє без обмежень у часі виконувати обрані завдання; передбачає різну стилістику навчання; забезпечує для студентів значну кількість тестувань в онлайн-режимі, що уможливорює практикування мовлення незалежно від часу й місця. На платформі представлені лексичні види завдань, що орієнтовані на формування необхідного запасу лексичних одиниць і вміння їх доцільно застосувати: коректно промовляти й писати, граматично вірно структурувати, розуміти на слух і під час читання, застосовувати їх під час взаємодії у відповідному темпі й у різноманітних форматах, доцільно використовувати образні вислови, фразеологічні звороти для здобуття комунікативно-функціонального ефекту [5].

За підсумками систематичного тренування мовлення студенти здобувають досвід підбору відповідних слів, фраз. Бо ж навички висловлювання власних і чужих думок є важливими не тільки безпосередньо самі по собі, але і як інструмент підвищення рівня володіння лексичним запасом. Таким чином, усне повідомлення стає усвідомленішим, обґрунтованим, змістовним і логічно побудованим. Безпосереднє мовлення виступає причиною розвитку внутрішнього мовлення за допомогою аудіювання.

Викладач може змінити спосіб навчання шляхом поєднання традиційного навчання, онлайн-навчання та самостійної роботи студентів, тобто використати змішане навчання. Саме змішане навчання – це прогресивне рішення для поліпшення навичок аудіювання. Марк Белле зазначає, що змішане навчання дозволяє поєднати взаємодію студентів і викладачів в аудиторії з додатковою навчальною програмою, з навчальним середовищем в мережі Інтернет, з персональним навчанням і співпрацею з однокурсниками. Використання у ЗВО моделі змішаного навчання іноземної мови зобов'язує викладачів опановувати наявні й розробляти нові ресурси, які дозволяють удосконалювати опанування різними видами мовленнєвої діяльності й аспектами мови [7].

Використання комп'ютерів у вивченні іноземної мови здійснило вагомий вплив на процес навчання та досягнення в галузі інтернет-технологій і надалі продовжує впливати на професійне викладання іноземних мов. Для того, щоб зробити онлайн-навчання успішним, повинні бути виконані деякі умови, такі як можливість для студентів взаємодіяти й спілкуватися мовою, що вивчається, брати

спільну участь у виконанні поставлених завдань, працювати в дружній атмосфері, а викладачі повинні забезпечити зворотний зв'язок зі студентами на основі їх досягнень та успіхів [9].

Ефективність навчання аудіюванню в змішаному форматі пов'язана з обов'язковим виконанням вправ на формування загальних аудитивних навичок. Аудіотексти для прослуховування повинні відповідати один одному за змістом тематики з усного мовлення. Навички й вміння аудіювання передбачають розуміння не окремих фраз, а сприймання аудіотексту як цілісного повідомлення. У такий спосіб актуалізуються зорові й слухові центри, які своєю чергою впливають на процес засвоєння та запам'ятовування матеріалу. Використання відеоматеріалів підвищує рівень мотивації вивчення іноземної мови, дає можливість працювати з автентичними зразками іноземної мови [7].

Використання новітніх інтернет-платформ дозволяє мати доступ до великої кількості інтерактивних вправ і широкої джерельної бази електронної бібліотеки й фонду відео- (аудіо-) матеріалів; синхронно й автоматично корегувати виконання вправ і здійснювати оцінювання, а отже коректно виправляти допущені помилки. Важливо відзначити, що такий підхід дозволяє істотно скоротити час на перевірку завдань, відстежувати індивідуальний прогрес студента й регулювати ступінь складності завдань. Крім того, віртуальне навчання дозволяє повністю усунути одну з найважливіших психологічних причин негативного ставлення до навчання – страх оприлюднення та негативної оцінки власних помилок із боку інших учасників навчального процесу.

Отже, розвиток лексичних навичок – процес складний і довготривалий. Важливим у процесі навчання лексиці є формування позитивного психоемоційного фону у віртуальній робочій групі: довіри між викладачем і студентами, доброзичливості між партнерами по комунікації, розкутості в спілкуванні, зацікавленості щодо засвоєння матеріалу, уникнення монотонності подачі матеріалу, невимушеності поведінкової активності. Такі установки сприяють розкриттю когнітивних і креативних якостей, необхідних для продуктивного й результативного навчання. Інтернет-заняття відбуваються як у реальному часі, так і передбачають можливість самостійно налаштовувати програму залежно від своїх потреб: довільно включатися та виключатися з робочого процесу, відтермінувати завдання та вправи, чергувати активність і пасивність, напругу й релаксацію з огляду на природну біоритміку й психофізіологічну втомлюваність задля досягнення максимальної успішності навчання.

Висновки. З метою покращення якості й інтенсифікації поповнення словникового запасу важ-

ливим є використання полісемантичного (лексичного) потенціалу англомовних лексичних одиниць і мовних комбінацій і структур; моделювання варіативних конотацій і контекстів із використанням засвоєних на занятті слів і словосполучень у форматі змішаної форми навчання. Надзвичайно важливим є усвідомлення та практичне відбиття в мовленнєвій практиці стилістичних особливостей, що стає продуктивнішим із використанням можливостей різних онлайн-платформ, наприклад My English Lab, British Council і Memrise. Використання інтерактивного потенціалу інтернет-ресурсу робить ширшим діапазон комунікативних зв'язків віртуальної цільової аудиторії: форуми, презентації, виступи, тематичне спілкування тощо, а отже сприяє продуктивному засвоєнню словникової бази. А завдання сучасного викладача полягає в тому, щоб органічно включити новітні форми навчання та спілкування в навчальний процес вищої школи, виступити організатором і модератором такого навчання, створивши сприятливу психоемоційну атмосферу: довіри, доброзичливості, розкутості, зацікавленості, невимушеності, що сприяє розвитку мотивації до навчання та підвищує ефективність занять.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Горбатюк Л.В. Мобільні додатки як засоби формування іншомовної лексичної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 74. № 6. С. 150–164.
2. Щеглова А.О. Місце проєктного методу для формування і розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів в умовах змішаного навчання. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. № 53. С. 142–149.
3. Бугайчук К.Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. № 4 (54). URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1434> (дата звернення: 28.12. 2020).
4. Безлюдний О.І. Досвід використання технології змішаного навчання на заняттях з англійської мови у закладах вищої педагогічної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 73 № 5. С. 86–100.
5. Швецова І.В., Бондаренко В.В. Упровадження змішаного навчання (Blended learning) у процесі викладання англійської мови за професійним спрямуванням. *Молодий вчений*. 2019. № 7.2 (71.2). С. 78–82.
6. Коротун О.В. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. *Інформаційні технології в освіті*. 2016. № 3. С. 117–129.
7. Mahedra Puji Permana Aji. English listening blended learning: the implementation of blended learning in teaching listening to university students. URL: <https://www.researchgate.net/publication/321076824>.
8. Miller L. Developing Listening Skills with Authentic Materials. *ESL Magazine*. URL: <http://ESLMagazine.DevelopingListeningSkillswithAuthenticMaterials.html>. 2003.
9. Egbert J., Chao C., Hanson-Smith E. Computer-enhanced language learning environments. *CALL environments: Research, practice, and critical issues* / ed. J. Egbert and E. Hanson-Smith. Alexandria, VA: TESOL, 1999. P. 1–13.
10. Memrise vs Duolingo: Which of These Popular Language Learning Programs Is Right for You? URL: https://www.fluentu.com/blog/memrise-vs-duolingo/?fbclid=IwAR3nHmzBMsf899-R-FumFuYXAZ34D3RvWbdR_XtbS1xtVT3cyE2o3_xHbgg.
11. English Vocabulary – Intermediate to upper intermediate | British Council. URL: <https://learnenglish.britishcouncil.org/vocabulary/intermediate-to-upper-intermediate>.